

PROGRAM

György Ligeti (1923-2006)

6 Bagateller for blæserkvintet

Allegro con spiritu

Rubato. Lamentoso

Allegro grazioso

Presto ruvido

Adagio. Mesto – Bela Bartok in memoriam

Molto vivace. Capriccioso

Alexander Goehr (1932)

Since Brass, nor Stone

Strygekvartet og slagtøj

PAUSE

Johannes Brahms (1833-97)

Strygekvartet nr. 2 i a-mol, opus 51

Allegro non troppo

Andante moderato

Quasi Minuetto, moderato – Allegretto vivace

Finale: Allegro non assai

Esbjerg Ensemble

Esbjerg Ensemble er et succesrigt og alsidigt kammerensemble, som bl.a. opfører mange nye værker. Det blev oprettet i 1967 som det første professionelle ensemble i Danmark. Det består af en blæserkvintet, en strygekvartet og slagtøj.

Kerstin Thiele, **fløjte**, Felicia Greciuc, **obo**, Ron Chen-Zion, **klarinet**, Antii Salovaara, **fagot**, Joke Wijma, **horn**, Bogdan Bozovic og Yoon Young, **violin**, Michel Camille, **bratsch**, Jacob la Cour, **cello** og Christian Martinez, **slagtøj**

Aftenens første værk er skrevet af **György Ligeti** (1923-2006), som er født i Ungarn, hvor han studerede komposition, afbrudt i en periode p.g.a. indkaldelse til såkaldt arbejdstjeneste. Han flygtede fra Ungarn i 1956. Det var centralt for hans udvikling at han kom til Köln, hvor han fik kontakt med de førende komponister i den vesteuropæiske avantgarde. Her arbejdede han sammen med Stockhausen i den tyske radios studie for elektronisk musik 1957-1958. Han blev endvidere i en længere årrække en af de ledende skikkelser ved feriekurserne for ny musik i Darmstadt. Han regnes for at være en af de betydeligste moderne komponister, som fik sit internationale gennembrud med orkesterværkerne *Apparitions* (1960) og *Atmosphères* (1961). Det sidste blev anvendt i Stanley Kubricks film *Rumrejsen 2001*. I 1973 blev han professor i komposition i Hamborg.

Blæserkvintetten fra 1953, *Seks bagateller* er et ungdomsværk, som er komponeret i Ungarn og er et af de få værker, som Ligeti fik med under flugten.

De indeholder musikalske træk, der viser stærk tilknytning til den ungarske folkemusik. Oprindeligt skrev Ligeti 11 sådanne ”bagateller” for klaver under navnet *Musica ricercata*, men adskillige blev aldrig trykt, og i 1953 reviderede han 6 af dem for blæserkvintet. Hele værket blev opført i 1969 og høres ofte i dag.

Den første er en livlig *Allegro con spiritu* med en sprudlende komisk melodi. Den anden *Rubato. Lamentoso* er en længselsfuld næsten melankolsk bagatel med klarinetten som melodiførende. Den tredje, *Allegro grazioso*, som følger herefter har en dejlig lyrisk melodi i fløjten med vittige input fra de andre instrumenter. Den fjerde sats er en *Presto ruvido*, en djærv dans i folkloristisk tone. Den femte sats, *Adagio. Mesto* - bærer dedikationen ”Béla Bartók in memoriam” og vækker især i mellemdelen tydelige associationer til denne komponists musik. Sjette bagatel, en *Molto Vivace. Capriccioso*. Her brillerer hvert instrument skiftevis i et strålende væddeløb.

Peter Goehr er født 1932 i Tyskland, men hans familie flyttede i 1933 til England. Han studerede komposition på Royal Manchester College of Music (1952-1955). Her grundlagde han sammen med studiekammeraterne Birtwistle, Maxwell Davies og Ogdon ”the New Music Manchester Group”, som udover egne værker opførte europæiske avantgardistiske værker. Efter de engelske studieår tog han til Paris og studerede komposition hos Messiaen. Hans kompositioner har altid haft international opmærksomhed, og store dirigenter og solister har stået i spidsen for opførelser af hans musik. I 1976 blev han professor på Cambridge University. Hans værker gennem et langt liv bærer præg af de mange nye og skiftende påvirkninger, han har været en del af. Han har skrevet tonal musik, været inspireret af ”den anden wienerskole” (Schöenberg, Berg og Webern), af Messiaen, af kirketonale og serielle teknikker. Han har skrevet musik inspireret af bestemte malerier, af tidligere musikalske perioder f.eks. middelalderen, renæssancen og barokken samt anvendt litterære forlæg som i aftenens værk, der

tager afsæt i den første linje af Shakespeares sonet nr. 65: *Since Brass, nor stone, nor earth, nor boundless sea*. Inden for kammermusikken har han en stor produktion ofte med usædvanlig besætning således også i aftenens værk for strygekvartet og slagtøj fra 2008. Værkets undertitel er *Fantasy for Stringquartet and brass*.

Aftenens sidste værk, *Strygekvartet nr. 2 i a-mol, opus 51*, er af **Johannes Brahms**. Selv om det ikke var kammermusik, men helt andre genrer (som bl.a. symfonier, symfonisk digt og musikdrama) der var fremherskende i anden halvdel af 1800-tallet, gjaldt dette ikke Brahms. Han var fortsat produktiv indenfor kammermusikgenren. Han har komponeret i alt 3 strygekvartetter, men har skrevet flere, som han efter eget udsagn imidlertid har kasseret.

Opus 51, der består af 2 strygekvartetter, begyndte han at komponere i 1865, men gjorde dem først færdig i sommeren 1873. Brahms havde på det tidspunkt sommerresidens ved den smukke Starnberger See i nærheden af München, hvor han bl.a. komponerede *Haydn Variationerne*. Men med sig i kufferten havde han også de to ufærdige strygekvartetter. Under sommeropholdet reviderede han dem nu endeligt for derefter at lade dem gå i trykken samme år.

Strygekvartetten hos Brahms er indbegrebet af tematisk og kontrapunktisk arbejde. Som Beethovens efterfølger lagde han grunden til et nyt højdepunkt inden for den absolutte musik. Arnold Schönberg så på Brahms som ”den progressive” i særdeleshed for hans arbejde med kvartetterne. I disse havde han hele tiden en ny udformning af et tema ved omdannelse af det enkelte motiv, hvilket er kendetegnende for Brahms: En slags ”udviklende variation” (”Entwickelnde Variation”). Schönberg satte således i den grad spørgsmålstegn ved, om man kunne betragte Brahms som konservativ romantiker.

Karl Åge Rasmussen udtrykker i sin bog om Brahms’ opus 51, at ”disse kvartetter har alt, hvad man venter af Brahms på dette tidspunkt i hans karriere. Der er en satsteknisk koncentration omkring bærende tematisk-motiviske elementer, udviklingslogik i stram formgivning, kraftfuld harmonik, et pletfrit håndværk. Der er ingen skønhedspletter”.

Satserne er: 1. *Allegro non troppo*: Kvartetens åbningstema er centreret omkring tonerne F-A-E, en allusion til den ungarske violinist Joseph Joachims personlige motto: ”Frei aber einsam”. Opus 51, nr 2 har derfor nok oprindeligt været tiltænkt ham. 2. *Andante moderato* er en langsom lyrisk sats, hvor midterdelen citerer den 2. *Ungarischer Tanz* fra 1868. 3. *Quasi minuetto, moderato*, 4. *Allegretto vivace*. Finalen er i sonateform med to skarpt kontrasterende temaer, dog begge temaer med dansekarakter. Den ene er en ungarsk czardas, den anden har karakter af en Ländler fra Østrig. Desuden vender mottoet fra værkets begyndelse F-A-E tilbage forud for den korte stretta, som endnu engang bringer det ungarske tema.

Eva Kullberg

Kære publikum. Sluk venligst for lyden på din telefon. Desuden beder vi om, at man venter med at tjekke henvendelser på telefonen ... til efter koncerten. Tak!

MUSIKHUSET AARHUS

LILLE SAL Søndag den 11. november 2018

Esbjerg Ensemble

aarhus
musikforening